

REDACTIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr 8

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor. pe 1/2
an 10 cor.; pe 1/4 de an
5 cor.; pe 1 lună 2 cor.
Vrî de Duminică pe an
— 4 coroane. —
Pentru România și
străinătate pe an:
40 franci.

Manuscripte nu se napolază

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA:

Arad, Deák Ferencz-u. Nr 8

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăsi
înainte în Arad.

Sortsori nefrancate nu se
primesc.

Administrație

ungurească.

(b.) Nu mai incupe indoială, că șovinismul nostru maghiar trebuie să renunțe la nenorocita lor politică de maghiarizare. Nu noi avem să-i silim la asta. Este forța impregiurării, care îl constrânge. Și asta noi de mult li-am profetizat. Au atâtea nevoi, ce li-au dat de cap, că nouă nu ne rămâne decât să-i compătimim.

O întreagă săptămână a trecut, decând în camera deputaților se discută cu multă înverșunare chestia administrației publice a Ungariei, și nu e un singur om între politicienii patrioți, care să poată spune un cuvânt hotărâtor.

Se petrec însă, în același timp, în afară de centru, mai la periferie lucruri, cari prezintă Ungaria ca pe o țeară din cele mai păcătoase din lume. Și asupra acestei impregiurări avem de data asta să insistăm. Sunt atât de multe cazurile de precedentă ale barbariei administrative din țeara aceasta, că ajunge să aminintim câteva din ele numai cu numele, pentru că totul să ni-se revoce în memorie. Avem Feldrul, Scărișoara, Mehadica și în urmă Corniareva din Banat, unde sbirii administrației au versat sânge nevinovat din rindurile pacincilor cetățeni români, numai pentru a mulțumi pofta sâlbaticiei administrației șoviniste.

Am înfierat la vremea sa procedarea neomenească a slujbașilor administrativi față de populațiunea nedreptățită. Svon mare s'a făcut până departe de teatrul scaldel de sânge, dar afacerea intr'atâta a rămas, și pedepsii au fost tot numai „hoții de păgubași.”

Ei, bine. S'o fi crezut, că numai meazul nostru e osândit s'ajungă în conflict cu „autoritățile” administrației ungurești, pe când alții miei ar fi în raport cu purtarea noastră. Prea bine. Ne-am bucura, dacă așa ar fi. Desmint însă totul chiar fapte implinite.

Sunt trecuți deja doi ani de zile, decând comuna curat șvabească Sântana, din comitatul nostru, a vrut să-și aleagă jude.

Își avea comuna pe omul doriilor, despre care credea, că e chemat s'o ferească și să alunge nevoile pricinuite comunei de fostul jude perhorecat de întreaga comună. Dacă după dorința justă a comunei se petrecea întregul act, — desigur n'am avé nici noi privilegiul să ne oprim asupra lui. N'a fost însă așa.

Șeful districtului pretorial, fibirul Fâris Gábor, nu pentru asta este doar ca să guverneze drept districtul, ca să caute binele și fericirea comunei și să facă lucruri legale, ci tocmai contrarul dela toate acestea. Pe omul dorit de comună nu numai nu i-l'a dat comunei, dar nici în candidație nu l'a pus.

Ce era să urmeze de-aci? Foarte natural, că poporul nu psalmi de mă-

rire avea să-i cânte pentru asta, ci datorința avea din cele mai elementare: să-și apere dreptul călcat în picioare și în diametrală opoziție să se pună cu volnicia „paznicului” administrativ. Deși popor blând și tolerant, Șvabii Sântanei — bărbați și femei — s'au tulburat în toată ființa lor și în hartă s'au pus cu fibirul, tipul „comme il faut” al administrației asiatică din Ungaria.

S'au descărcat armele geandarmilor, s'a versat sânge, și din mulțimea nedreptățită morți și răniți au căzut — bărbați și femei, — numai fiind-că așa a vrut omul stăpânirii. Causa a trecut prin toate forurile administrative și judecătorești, și dreptatea tot cu capul spart a rămas până în sfârșit.

Se poate ca act final să fi fost cel ce s'a petrecut în cauză timp de două săptămâni înainte tribunalului regesc din Arad. Am fost martori de-a-prosop al pertractării judecătorești și o indignațiune din cele mai firești și juste ne cuprinde toată ființa în fața evenimentelor petrecute.

Sângele versat și viețile pierdute sub arma geandarmerească nu sunt destule motive în țeara aceasta, pentru-ca păcătoșul adevărat să-și ia pedepșa meritată, ci tot numai poporul nedreptățit, pus la discreția slujbașului administrativ fără suflet.

Optzeci și opt de oameni, bărbați și femei, aveau să fie trași în judecată, scoși din căminurile lor și triți înaintea domnilor, ca osândă să li-se dicteze, pentru-că 'și-au apărât un drept din cele mai firești. După un timp, față de unii acusa s'a sistat și numai 34 au fost aduși pe banca acusaților, unde în cursul pertractării alți 18 acusați s'au „declarat” nevinovați, iar 12 inși — bărbați și femei — au fost osândiți la robie până la doi ani și jumătate, la pierderea dreptului cetățenesc și la suportarea speselor procesuale.

În tot decursul desbaterii procesului și din toate mărturisirile făcute s'a văzut, că cel mai vinovat în cauză este fibirul cercului și, cu toate astea, nici un fir de păr din cap lui nu 'i-s'a clătinat.

Nu pe vinovat a avut să-l lovească aci nici legea penală, ci tot pe hoții de păgubași, recrutați din rindurile poporului nedreptățit de administrația țerii.

De zile întregi se discută chiar acum, în Dietă, această parte afurisită a vieții de stat din nenorocita noastră țeară, și nici azi nu se găsește omul în toată ceata celor dela stăpânire, care să lecuiască răul imens, ce sguduie și bântuie vieța internă a statului. Vor trece, fără indoială, ani mulți la mijloc, și statul ungar, cărmuit azi de-o singură rassă șovinistă, — tot un stat asiatic va să rămână.

Intrebarea e numai: până când e permis oare a se tolera încă această nenorocită stare de lucruri?

Aruncurile și budgetul internelor. Măsură cheltuelilor ce necesită administrația statului nu se învederează îndeajuns prin budgetul ministerului de interne, asupra căruia tocmai acum curge discuția în parlament; căci multe sunt imposibile ce se mai pun de comitate și de comune asupra locuitorilor, — ba pentru a împlini furtizaguri, ba pentru a acoperi fel de fel de alte neorîndușii și — exigențe locale.

Pentru a pregăti un tablou complet al cheltuelilor ce se fac cu administrația, pentru a înfățișa pe acest moloh ce înghite atâta enormitate de bani în plenitudinea sa, — după cum aflăm din ziarele maghiare — în șirul discuțiilor asupra budgetului ministerului de interne se va face o propunere ca să se facă o expunere, după comune, a cheiei de arunc și adausuri — ca să se învedereze ce mari greutateți sunt pe umerii populațiunii, pentru: a susține o administrație ungurească!

Convocarea Reichsrathului Foaia oficială austriacă în numărul de azi (22 I. c.) publică convocarea Reichsrathului pe ziua de 31 Inuarie a. c. — În legătură cu asta, din Viena se raportează, că eri, după-ce Majestatea Sa Monarchul a primit în audiență pe prim-ministrul Körber și pe prințul Windischgrätz, presidentul senatului, — s'a ținut un consiliu de ministri, care îndeosebi s'a ocupat cu statorirea programului primelor ședințe ale Reichsrathului și a stilisat o declarație a guvernului, prin care acesta va apela la sprigina partidelor doritoare de muncă în noul parlament.

Puterea Ovrelor.

În ce măsură se întăresc Ovreii, se poate vedé din următorul tablou pe care-l publică „Alkotmány”.

La anul 1891 au fost adica Ovrei:

	Locuitori	Ovrei	La ^o /o
Arad (comitat)	301.545	8.924	2.9
Bereg	179.455	24.858	13.86
Bihar	478.147	18.558	3.9
Timiș	375.296	8.649	2.3
Odorheiu	110.132	788	0.7
Ciaba (oras)	34.243	1.511	4.4
Debretin	56.940	3.999	7.0
Győr	22.795	2.425	10.6
Cluj	32.756	2.417	7.4
Kun-Szt-Miklós	8.239	800	9.6
Oradea	38.557	10.115	26.2
Szabadka	72.737	2.540	3.5
Székesfehérvár	27.548	2.779	10.0
Ungvár	11.798	3.788	31.7

Eată acum proporția între viriliști:

	Viriliști	Ovrei	La ^o /o
Arad (comitat)	288	64	22.22
Bereg	160	73	45.6
Bihar	280	92	32.8
Timiș	302	67	22.18
Odorheiu	112	20	17.9
Ciaba (oras)	26	5	19.
Debretin	93	29	31.17
Győr	47	21	44.7
Cluj	67	16	23.9
Kun-Szt-Miklós	24	2	4.1
Oradea	109	48	44.
Szabadka	130	22	16.9
Székesfehérvár	51	14	27.4
Ungvár	65	40	61.5

Szell despre administrație.

Întreagă săptămâna trecută și până eri, ședințele parlamentului ungar au fost ocupate cu desbateră asupra budgetului ministerului de interne. Aproape toți oratorii la acest obiect au fost recrutați din tabăra oposanților, cari

au spus și ei câteva adevăruri despre nenorocita administrație a țerii noastre.

În ședința de Joi, 17 I. c. n., prim-ministrul Széll s'a simțit îndemnat să răspundă obiecțiilor din opoziție, spunând, în resumat, următoarele:

După părerea ministrului-president, discuția de trei zile nu s'a ocupat de budgetul din desbateră. Tot ce s'a spus, au fost numai generalități, nimic însă ceva concret. A fost totuși o trăsătură comună: este învinuit, că n'a făcut nimic pentru îndreptarea administrațiunii. Toți îi recunosc bunăvoința, dar' nu vedé fapte. Că nu vedé — zice prim-ministrul — asta e greșeala celui ce nu vede, deoarece-ce el în adevăr lucrează, mult și pretutindeni. E nelindios, că sunt neregularități, sunt și abuzuri și dînsul insistă cu toată puterea sa, ca acelea să înceteze. Ia asupra sa sarcina, ca cu foc și sabie să le estirpeze, și asta o face chiar din prima zi de când e ministru. Bine înțeles, nu poate să garanteze, că oare și cel din urmă solgăbiru procedează în spiritul lui. Dînsul stăruie însă, c' toți oficianții administrativi să procedeze în spiritul lui. Deputatul Mezőssy Béla îi răspunde, că dacă cere trebuința, știe și dînsul să facă furtună și face chiar. Dacă însă nu e trebuința de asta, el bucuros renunță a o face.

În ce privește leașa oficianților, dînsul și aci a făcut îmbunătățiri; căci e convingerea lui, că numai cu oficianți bine dotați se poate bine guverna. Răspunzând contelui Ioan Zichy în cauza miseriei populațiunii, zice, că aceasta se poate rezolva numai împreună cu legea despre regularea comunelor. În cauza emigrărilor asemenea lucrează necontent; dînsul organizează agenții de stat, pentru-ca să facă imposibil pe agenții privați. Neagă, că guvernul ar persecuta asociațiile creștine; el nu persecută nici un fel de asociații, din contră, a creat chiar un centru pentru acestea. În chestia reformei administrative s'a pronunțat înainte de asta cu doi ani. De atunci încoace nu 'i-s'au schimbat vederile în privința aceasta. La ce bice ar veni aici cu un plan? Asta ar fi „filius ante patrem”.

Încă la venirea sa la guvern, Széll a declarat, că da, el vrea pe toată linia să statifice administrația la orașe și în comune, dar' cu totală nimicire a autonomiei.

După ce a vorbit apoi despre starea sanitară a populațiunii și despre mortalitatea copiilor, pent-u care guvernul său, zice, mai mult bine a făcut în timp de doi ani, decât alții în 20 de ani, — prim-ministrul Széll a trecut la chestia reformei parlamentare (adusă în discuție de ugronistul Holó). Când din partea opoziției 'i s'au adresat vorbe în chestia aceasta, dînsul a declarat, că la desbateră specială a acesteia va chibzui bine lucrul, dar' între impregiurările de față n'o dorește. Nu se teme și nu se instrăinează de desbateră chestiei; chiar din contră, dacă opoziția așa dorește, el 'iș dă învoirea, ca să se pună în discuție deo-dată cu desbateră apropiată.

Reflectând la vorbirea lui Visontai Soma, declară, că dînsul n'a zis că dezvoltarea spiritului 48-ist e o săritură în întunec; dînsul a zis numai, că dezvoltarea aceleia peste holarele necesare este săritură în întunec. N'a zis nici despre dreptul de întrunire ceea ce îi atribue Visontai, ci a indicat numai asupra stării actuale a lucrurilor și a declarat, că chestia aceasta trebuie

Convocare.

Domniilor acționari ai Institutului de credit și economii, societate pe acțiuni „NĂDLĂCANA”, se invită prin aceasta la

a III-a adunare generală ordinară

care se va ține în Nădlac, Duminică în 10 Februarie 1901 st. n., după amiază la 2 ore în localitatea institutului.

Obiectele:

1. Raportul anual al Direcțiunii; bilanțul anului de gestiune 1900 și raportul comitetului de supraveghiere.
2. Distribuirea profitului realizat conform bilanțului.
3. Alegerea președintelui institutului conform §-lui 29.
4. Alegerea membrilor direcțiunii în sensul §-lui 30.
5. Alegerea consiliului de cenzori în sensul §-lui 42.

Domniilor acționari, care voesc a participa la adunare în persoană sau prin plenipotențiat, sunt rugați a-și depune acțiunile și eventual dovezile de plenipotență, cel puțin cu 24 ore înainte de adunare la cassa institutului în Nădlac, sau la institutul »Victoria« în Arad.

Direcțiunea.

Nădlac, 20 Ianuarie st. n. 1901.

Activa	Contul Bilanțului		Pasiva
	Coroane	Fil.	
Casa în numărar	16.014	62	Capital social:
Cambii în portofoliu	387.622	—	1000 buc. acțiuni á Cor. 100
Casa proprie a institutului	14.511	94	Depuneri spre fructificare
Bon la alte bănci	834	30	Cambii reescomptate
Mobiliar.	—	—	Fondul de rezervă
după amortisare	2175	—	Fondul de pensiuini
Debitorii.	344	95	Dividendă neridicată
			Interese transit. antic
			Creditori
			Profit curat
	421.502	81	
			421.502
			81

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Esitate	Contul Profite și Pierderi		Venite.
	Coroane	Fil.	
Interese:			Interese de escompt
pentru cambiile reescomptate . . . Cor. 13.296.01			Competință de scris
pentru depunerile spre fructificare			Provisiuni
pentru fondul de rezervă			
pentru fondul de pensiuini	20.392	13	
Spese:			
Registre, imprimate, lemne, spese de postă și altele de birou Cor. 2.400.26			
Contribuțiune directă și 10% după interesele de dep. spre fruct.	5.919	26	
Salare:			
Amortisare din mobiliar	4.343	36	
Profit curat	241	68	
	10.276	33	
	41.172	76	41.172
			76

Nădlac, 31 Decembrie 1900

Aureliu Petroviu m. p.
director executiv

Aureliu St. Șutu m. p.
comptabil

Direcțiunea:

Nicolau Mărgineanu m. p. Onya Mitru m. p. Gligoriu Vidican m. p. Roman m. p. Ioan Barb m. p. Michail Oprea m. p.
Dimitriu Fejer m. p. Nicolau Pățean tin. m. p. Georgiu Drăgan m. p. Iosif Luțian m. p.

Comitetul de supraveghiere:

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină regulă.

Sava Raicu m. p.
președinte.

Demetriu Roman m. p. Romul Nestor m. p. Alexandru Bozintan m. p. Samson Lugoșan m. p.